

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ,
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ
ΣΤΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΟΡΙΣΙΜΩΝ 2021

Εξεταζόμενο αντικείμενο (Κωδικός): Φιλολογικά – Γλώσσα (513)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Παρασκευή, 26 Νοεμβρίου 2021, 15:30 – 18:30

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΞΙ (6) ΣΕΛΙΔΕΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΣΥΝΟΛΙΚΑ **ΕΠΤΑ (7) ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ** ΜΕ ΑΡΙΘΜΗΣΗ 1–7.

Η Γλώσσα, η Λογοτεχνία και τα Λατινικά εξετάζονται μαζί.
Ο συνολικός χρόνος εξέτασης και για τα τρία (3) αντικείμενα είναι τρεις (3) ώρες.

Ειδικές Οδηγίες:

- **Όλες** οι απαντήσεις των εξεταστικών δοκιμών της Γλώσσας και της Λογοτεχνίας να δοθούν **στο ίδιο Τετράδιο Απαντήσεων**.
- Να απαντήσετε σε **όλες** τις ερωτήσεις του εξεταστικού δοκιμίου.

Βασική επισήμανση:

Στις ερωτήσεις όπου ζητείται να καταγράψετε έναν συγκεκριμένο αριθμό στοιχείων (π.χ. «Να διατυπώσετε τρία (3) ερωτήματα...»), εάν στις απαντήσεις σας περιλάβετε περισσότερα στοιχεία από όσα ζητούνται κάθε φορά, θα λαμβάνονται υπόψη για σκοπούς βαθμολόγησης τα στοιχεία εκείνα που εμφανίζονται πρώτα στο Τετράδιο Απαντήσεων (μέχρι τον αριθμό που καθορίζεται).

Ερώτηση 1

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ο/η εκπαιδευτικός δίνει το πιο κάτω θέμα παραγωγής γραπτού επικοινωνιακού λόγου στους/στις μαθητές/τριες:

Αφού αναφερθείτε στα χαρακτηριστικά του δημόσιου σχολείου της Κύπρου, στη συνέχεια να εστιάσετε στον ρόλο του/της εκπαιδευτικού στην αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης στην Κύπρο.

Η πιο πάνω εκφώνηση του θέματος παραγωγής γραπτού επικοινωνιακού λόγου είναι ελλιπής. Να καταγράψετε **δύο (2)** στοιχεία τα οποία παραλείπονται.

(μονάδες 4)

Ερώτηση 2

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ο/η εκπαιδευτικός επιθυμεί να ασκήσει τους/τις μαθητές/τριες στην **κατανόηση κειμένου**. Από τα διάφορα είδη ερωτήσεων που υπάρχουν, να ονομάσετε **τρία (3) είδη**, τα οποία θα πρέπει να λάβει υπόψη του/της ο/η εκπαιδευτικός κατά τη νοηματική επεξεργασία του κειμένου στο αναγνωστικό στάδιο.

(μονάδες 6)

Ερώτηση 3

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ο/η εκπαιδευτικός έχει διαπιστώσει ότι οι μαθητές/τριες χρειάζεται να ασκηθούν συστηματικά στην **κατάκτηση λεξιλογίου**.

(α) Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να προχωρήσει στη συστηματική διδασκαλία λεξιλογίου είτε μέσω κειμενοκεντρικής διδασκαλίας είτε μέσω αποπλαισιωμένων δραστηριοτήτων. Αφού υποδείξετε ποια από τις δύο μεθόδους είναι η πιο αποτελεσματική, στη συνέχεια να αιτιολογήσετε την απάντησή σας παραθέτοντας **έναν (1) λόγο**.

(β) Να προτείνετε **τρεις (3) δραστηριότητες** (είτε υπό τη μορφή ερωτημάτων είτε υπό τη μορφή οδηγιών), διαφορετικού περιεχομένου, που θα μπορούσε να εφαρμόσει ο/η εκπαιδευτικός με στόχο τη συστηματική κατάκτηση του λεξιλογίου από τους/τις μαθητές/τριες.

(μονάδες 12)

Ερώτηση 4

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει τις πιο κάτω δραστηριότητες, για να διδάξει στους/στις μαθητές/τριες πώς να γράφουν **σωστά δομημένη παράγραφο**. Αφού τις διαβάσετε, να γράψετε στο Τετράδιο Απαντήσεων τον αριθμό (Α–Η) της κάθε δραστηριότητας και δίπλα τον χαρακτηρισμό «**Κατάλληλη**» (Κ) ή «**Μη Κατάλληλη**» (ΜΚ).

- Α. Να ξαναγράψετε τις λεπτομέρειες στις παραγράφους Χ και Ψ, ούτως ώστε να υποστηρίζουν επαρκώς τη θεματική πρόταση.
- Β. Να αφαιρέσετε από την παράγραφο Χ όσες λεπτομέρειες διασπούν τη συνοχή της παραγράφου.
- Γ. Στις παραγράφους Χ και Ψ να υπογραμμίσετε τη θεματική πρόταση.
- Δ. Να συγκρίνετε την έκταση των παραγράφων Χ και Ψ.
- Ε. Ο συγγραφέας στην παράγραφο Χ τεκμηριώνει την επιχειρηματολογία του κάνοντας επίκληση στο ήθος του πομπού. Να εντοπίσετε το μέσο πειθούς.
- ΣΤ. Να προσθέσετε στην παράγραφο Χ μια πρόταση κατακλείδα, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η ομαλή μετάβαση στην επόμενη παράγραφο.
- Ζ. Να εντοπίσετε τις λεπτομέρειες με τις οποίες υποστηρίζεται η θεματική πρόταση της παραγράφου Χ.
- Η. Η παράγραφος Χ αναπτύσσεται με παραδείγματα. Να εντοπίσετε δύο από τα παραδείγματα αυτά.

(μονάδες 12)

Ερώτηση 5

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ο/η εκπαιδευτικός διατυπώνει, για σκοπούς επανάληψης, μια σειρά ερωτημάτων προς τους/τις μαθητές/τριες. Οι ακόλουθες δηλώσεις αντλούνται από τις απαντήσεις των μαθητών/τριών. Αφού τις διαβάσετε, να γράψετε στο Τετράδιο Απαντήσεων τον αριθμό (Α–ΣΤ) της κάθε δήλωσης και δίπλα τον χαρακτηρισμό «**Ορθή**» (Ο) ή «**Λανθασμένη**» (Λ).

- Α. Η ομιλία είναι προσχεδιασμένος προφορικός λόγος που περιλαμβάνει προσφώνηση (η οποία πρέπει να είναι κλιμακωτή) και επιφώνηση.
- Β. Στους κειμενικούς τύπους ανήκει, μεταξύ άλλων, η επιχειρηματολογία, το άρθρο, η αφήγηση και η περιγραφή.
- Γ. Στα κειμενικά είδη ανήκει, μεταξύ άλλων, το δοκίμιο, η δομημένη συζήτηση και η ομιλία.

- Δ. Με τη χρήση της μεταφορικής-συνυποδηλωτικής γλώσσας ο/η συγγραφέας επιδιώκει να προσδώσει αμεσότητα και ζωντάνια στο κείμενο ή και να επιτύχει την επίκληση στο συναίσθημα.
- Ε. Στον κειμενικό τύπο των οδηγιών χρησιμοποιείται κατά κανόνα ο μακροπερίοδος λόγος και η υποτακτική σύνδεση των προτάσεων.
- ΣΤ. Η αντικειμενική περιγραφή χαρακτηρίζεται κυρίως από τη χρήση ενεργητικής σύνταξης και μεταφορικής-συνυποδηλωτικής γλώσσας.

(μονάδες 12)

Ερώτηση 6

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στην Α΄ Γυμνασίου, ο/η εκπαιδευτικός πρόκειται να διδάξει τον κειμενικό τύπο της αφήγησης. Για τον σκοπό αυτό αποφασίζει να αξιοποιήσει το πιο κάτω κείμενο.

Ένας μεγάλος αρσιβαρίστας διηγείται...

Στο απόσπασμα της συνέντευξης που ακολουθεί, ο ολυμπιονίκης Πύρρος Δήμας διηγείται την προσπάθειά του στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας, το 2004.

[...] Όταν δεν σήκωσα τα κιλά, δεν μπορώ να περιγράψω τι ένιωσα. Δεν μπορείς να τα βάλεις με τον Θεό ούτε με τη φύση. Τελειώνει ο αγώνας και όλοι μου λένε ότι «η ψυχή σου, Πύρρο, έκανε ό,τι έκανε». Ανεβαίνω στο βάθρο, δείχνω το μετάλλιο και λέω «αυτό πήραμε». Ένιωθα χαρά, γιατί ο κόσμος ήταν χαρούμενος. Θα μπορούσα εύκολα να χάσω την τρίτη θέση. Όταν ο κόσμος ξεκίνησε να φωνάζει «Πύρρος, Πύρρος», συγκινήθηκα, τα έχασα, δεν ήξερα τι να κάνω. Δεν περίμενα να συμβεί ό,τι συνέβη. Ο κόσμος με ευχαρίστησε με τον καλύτερο τρόπο για ό,τι του έχω προσφέρει. [...]

Πήγαμε σπίτι, είχαν έρθει συγγενείς από τη Νέα Υόρκη, από τη Μαδαγασκάρη, ήρθε ο καλύτερός μου φίλος από την Αλβανία. Είχαμε ένα μεγάλο πάρτι στο σπίτι. Δεν κάθισα λεπτό να σκεφτώ τις λεπτομέρειες του αγώνα και ούτε θα το κάνω. Η ουσία είναι ότι κέρδισα το δεκάλεπτο του χειροκροτήματος από τον κόσμο. [...]

Απόσπασμα (Διασκευή)

Περιοδικό «Ταχυδρόμος», ένθετο εφημερίδας *TA NEA*, 2004
Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου, Τετράδιο Εργασιών, σσ. 67–68.

(α) Να διατυπώσετε **δύο (2)** ερωτήματα/δραστηριότητες, διαφορετικού περιεχομένου, που θα μπορούσε να υποβάλει ο/η εκπαιδευτικός στους/στις μαθητές/τριες, κατά το **προαναγνωστικό στάδιο**, με σκοπό να επισημάνουν το γενικό θέμα του κειμένου. Το πρώτο ερώτημα / Η πρώτη δραστηριότητα να αφορά τα **κειμενικά στοιχεία** και το δεύτερο / η δεύτερη να αφορά τα **μη γλωσσικά στοιχεία**.

(μονάδες 4)

(β) Σε ποιο είδος του κειμενικού τύπου της αφήγησης κατατάσσεται το συγκεκριμένο κείμενο; Να δώσετε **δύο (2)** λόγους για να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 6)

(γ) Ο/Η εκπαιδευτικός επιθυμεί να ασκήσει τους/τις μαθητές/τριες στο να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά του προφορικού λόγου. Να αναφέρετε **τρία (3)** γλωσσικά χαρακτηριστικά του, τα οποία αναμένεται να εντοπίσουν οι μαθητές/τριες στο πιο πάνω κείμενο.

(μονάδες 6)

(δ) Κατά το συγγραφικό στάδιο ο/η εκπαιδευτικός, με αφορμή το πιο πάνω κείμενο, ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να γράψουν άρθρο σε μαθητική εφημερίδα με τίτλο: «Όταν το ευ αγωνίζεσθαι συναντά το υπέρτατο εύγε του λαού...». Να αναφέρετε **τρία (3)** βασικά χαρακτηριστικά του άρθρου που πρέπει να επισημάνει ο/η εκπαιδευτικός στους/στις μαθητές/τριες.

(μονάδες 6)

Ερώτηση 7

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στην Γ΄ Λυκείου, ο/η εκπαιδευτικός, προκειμένου να διδάξει τη δεξιότητα της συγγραφής περίληψης, αποφασίζει να αξιοποιήσει ένα αδίδακτο κείμενο στη θεματική ενότητα *Παιδεία-Εκπαίδευση, Ενεργός και Συνειδητοποιημένος Πολίτης*.

(α) Να γράψετε **τρία (3)** κριτήρια επιλογής του αδίδακτου κειμένου, τα οποία θα πρέπει να λάβει υπόψη του/της.

(μονάδες 6)

(β) Στη συνέχεια αποφασίζει να διδάξει τη δεξιότητα της συγγραφής περίληψης ακολουθώντας το διαδικαστικό μοντέλο (**προσυγγραφικό - συγγραφικό - μετασυγγραφικό στάδιο**). Να προτείνετε **μία (1)** ενδεικτική δραστηριότητα για κάθε στάδιο.

(μονάδες 9)

(γ) Ένας μαθητής έγραψε την πιο κάτω περίληψη:

Στο δοκίμιο με τίτλο «Παιδεία και ενεργός πολίτης», που δημοσιεύεται σε συλλογικό τόμο του 2018, ο Νίκος Αντωνιάδης πραγματεύεται το θέμα της συμβολής της παιδείας στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών, στυλιτεύοντας την απάθεια της σύγχρονης κοινωνίας. Στην αρχή του κειμένου, επισημαίνεται πως ένα πρόβλημα που πλήττει τις σύγχρονες κοινωνίες είναι ότι ο άνθρωπος συχνά δεν πληροί τα κριτήρια, για να θεωρείται υπεύθυνος και ώριμος πολίτης. Η οικογένεια και το σχολείο οφείλουν να εγκήψουν στο πρόβλημα αυτό, το οποίο χρήζει επείγοντως επίλυση. Όπως υπογραμμίζει ο συγγραφέας, η ανθρωπιστική παιδεία θα πρέπει να αποσκοπεί στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων, που θα εμφορούνται από ηθικές και πνευματικές αξίες. Ταυτόχρονα, η παιδεία ωφείλει να μεριμνά για την πολιτική διαπαιδαγώγηση του ατόμου με στόχο τη δημιουργία ενεργών πολιτών. Η ευδαιμονία του συνόλου είναι κάτι το οποίο θα πρέπει ο κάθε άνθρωπος να αγωνίζεται. Στη συνέχεια του κειμένου, υπογραμμίζεται πως η συμμετοχή στα κοινά, η ανάπτυξη υγιών κοινωνικών σχέσεων και η ευαισθητοποίηση για τον πάσχων συνάνθρωπο αποτελούν προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση σωστών πολιτών. Η οικογένεια και το σχολείο καλούνται να διδάξουν τους νέους πώς να συνυπάρχουν αρμονικά με τους άλλους, συμπεριφέροντας με σεβασμό και ευγένεια. Στο τέλος του κειμένου, επισημαίνεται πως μέσω της σωστής διαπαιδαγώγησης τα πάθη του ατομικισμού και της ιδιοτέλειας χαλιναγωγούνται.

i. Να εντοπίσετε και να γράψετε τα **πέντε (5)** ορθογραφικά λάθη που υπάρχουν στην πιο πάνω περίληψη. Ακολουθώς, να γράψετε τις λέξεις ορθογραφημένα.

(μονάδες 5)

ii. Να εντοπίσετε και να γράψετε τα **δύο (2)** γραμματικά λάθη που υπάρχουν στην πιο πάνω περίληψη. Ακολουθώς, να τα διορθώσετε.

(μονάδες 6)

iii. Να εντοπίσετε και να γράψετε τα **δύο (2)** συντακτικά λάθη που υπάρχουν στην πιο πάνω περίληψη. Ακολουθώς, να τα διορθώσετε.

(μονάδες 6)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ